

Nr 179

Av herrar **Bohman** och **Rydén**, *angående lättnader i valutaregleringen, m.m.*

(Lika lydande med motion nr 150 i Första kammaren)

Vid skilda tillfällen har i riksdagen framförts krav på lättnader i valutaregleringen i syfte att *dels* underlätta det administrativa förfarandet och kontrollen av i och för sig medgivna löpande betalningar, *dels ock* successivt undanröja hindren för kapitalrörelser och därigenom främja integrationen med utländska marknader i detta hänseende (motionerna II 578:1959, II 789:1960 och II 538:1960). I anledning av 1959 års motion i ämnet uttalade bankoutskottet (utl. 36:1959), att det förutsatte, att valutastyrelsen utan någon åtgärd från riksdagens sida strävade efter att utforma regleringen så att den icke mer än oundgängligt betungade dem som berördes av regleringen. I anledning av 1960 års motioner beslöt riksdagen på förslag av ett enhälligt bankoutskott (utl. 22:1960) att hos Kungl. Maj:t hemställa om en förutsättningslös utredning snarast möjligt rörande valutaregleringen.

I valutastyrelsens redogörelse till bankofullmäktige angående valutaregleringens administration under 1960 (bankoutskottets memorial 1:1961) anföres, att de redan tidigare fåtaliga inskränkningarna beträffande de löpande betalningarna (till och från det konvertibla området) numera bortfallit och att bilaterala arrangemang kvarstår endast beträffande ett fåtal länder i Östeuropa. Däremot har restriktionerna i fråga om de för näringslivet betydelsefulla kapitalrörelserna icke varit föremål för liberalisering under året. Fastmera har det under andra halvåret framkomna utländska intresset för svenska portföljplaceringar dämpats genom att — såsom valutastyrelsen uttrycker förhållandet — bestämmelserna rörande bytesaffärer, s. k. switch-affärer, i svenska värdepapper »preciserats». I förhållande till den faktiska utveckling som dessförinnan kommit till stånd innebär detta en skärpning av regleringen. Även i övrigt framgår av berättelsen, att stark restriktivitet gjort sig gällande i fråga om kapitalrörelserna.

Vad först gäller de löpande betalningarna borde enligt vår mening inga hinder numera föreligga mot att förenkla förfarandet på sätt föreslagits i vissa av de ovan återgivna motionerna. I stället har emellertid en gemensam framställning från ett flertal näringsorganisationer om förenklingar i uppgiftsskyldigheten lämnats utan åtgärd, och nya formulär till inköps-

anmälningar har fastställts utan att organisationerna ens beretts tillfälle yttra sig däröver. Det föreligger enligt vår mening desto starkare skäl att tillmötesgå näringslivets önskemål i detta hänseende, som valutaregleringen — vilket även vitsordas i direktiven till den utredning angående valutaregleringen som Kungl. Maj:t efter riksdagens hemställan tillsatt den 21 oktober 1960 — beträffande löpande betalningar för närvarande endast har till syfte att kontrollera att icke förbjudna kapitalbetalningar äger rum under sken av att vara löpande betalningar. Det kan dock icke vara försvarligt att belasta mängden av fullt lojala nödvändiga och nyttiga betalningstransaktioner med ett tyngande kontrollförfarande blott för att få utrett om en eller annan olovlig transaktion insmugit sig bland det tillåtna. Erinras må också om att den av riksdagen begärda utredningen skulle omfatta jämväl dessa förhållanden och vara »förutsättningslös». Departementschefen har emellertid i direktiven till utredningen utgått ifrån att friheten att utföra löpande betalningar »måste» vara förenad med ifrågasvarande kontrollmöjligheter. I det hänseendet är utredningen alltså icke förutsättningslös.

Vad därefter gäller kapitalrörelserna — i fråga om vilka den svenska offentliga statistiken för övrigt är alltför bristfällig — har valutaregleringens tillämpning lett till att vi icke utnyttjat möjligheterna att påbörja vår integration med den europeiska kapitalmarknaden. Förutsättningarna att helt eller i det allra närmaste avskaffa valutaregleringen har under året varit gynnsammare än någonsin tidigare. Vi behöver här blott erinra om hur dollar-knappheten förbytts i ett dollarutflöde från USA och hur den svenska och europeiska högkonjunkturen samt ett visst utländskt intresse för den svenska aktiemarknaden i förening med ett svalare svenskt intresse för den utländska erbjudit osedvanligt goda betingelser härför. De argument emot ett avskaffande som framförts i såväl direktiven för utredningen om valutaregleringen som valutastyrelsens berättelse — »störningar på vissa europeiska valutamarknader» och »åtgärder som vidtagits häremot i länder såsom Västtyskland och Schweiz» — är enligt vår mening icke rättvisande. Betecknande är nämligen att varken i Tyskland eller Schweiz eller i något annat land på en med vår jämförlig utvecklingsnivå »störningar» på valutamarknaden torde ha motverkats genom ingrepp i form av valutarestriktioner såsom våra. Man har i stället litat till räntevapnet (t. ex. negativ ränta i Schweiz) eller andra åtgärder än fysiska kontroller.

De kapitalrörelser gentemot vilka riksbanken såsom ovan erinrats ansett sig böra ingripa har av en stor majoritet OEEC-stater — med reservation dock av Sverige tillsammans med Norge, Danmark och Portugal — upp-tagits i OEEC:s kapitalliberaliseringskod som sådana vilka medlemsstaterna skall tillåta. Ingripandet mot det utländska kapital som visat sig villigt till investeringar i svenska företag är desto mer olyckligt som flera

av våra exportindustrier i längden icke torde kunna finansiera sin alltmer kapitalkrävande expansion i utlandet (lagerhållning i utlandet, köparekrediter och särskilt sammansättnings- och tillverkningsfabriker) utan att anlita utländskt kapital och utländska kapitalmarknader. Dylika åtgärder kan visserligen icke i längden hindra utvecklingen men väl fördröja och försvåra den och därunder skada svenska handels- och exportintressen.

Det förtjänar understrykas, att Sverige ungefär samtidigt som riksdagen föregående år begärde utredning om dessa förhållanden försatt sig i minoritet i förhållande till andra medlemsstater inom OEEC även genom andra ensidiga reservationer i liberaliseringsarbetet på kapitalrörelsernas område. Detta har icke kunnat undgå väcka stor uppmärksamhet utanför Sverige. Vi åsyftar förpliktelserna i OEEC:s kapitalliberaliseringskod, att medlemsstat, i förhållandet medlemsstaterna emellan, skall i viss utsträckning tillåta valutautlåningars investeringar i inhemska värdepapper (Annex I list 1, VI Security Dealing 7) liksom valutainlåningars investeringar i utländska värdepapper (ibidem 1 och 4).

I direktiven till utredningen om valutaregleringen har departementschefen uttryckligen »förutsatt att behov föreligger av fortsatt reglering av kapitalbetalningar och att utredningen vid sin översyn av valutaförordningen bör utgå härifrån». Utredningen skulle därmed enligt departementschefens mening sakna »anledning att taga ställning till hur i ett aktuellt läge regleringen av kapitalrörelser synes böra tillämpas». Utredningen vore dock »oförhindrad att även analysera verkningarna under olika förutsättningar av att valutaregleringen totalt avskaffas». Enligt hans mening skulle en uppmjukning i enlighet med de i riksdagen motionsledes framställda yrkandena, vilka behandlats i bankoutskottets utlåtande 22: 1960, i huvudsak få samma effekt som ett totalt avskaffande; ett sådant avskaffande eller en dylik uppmjukning skulle aktualisera en ytterligare skärpning i penning- och finanspolitikens utformning. Även i övrigt präglas direktiven av en avvisande inställning till frågan om en liberalisering av valutapolitiken.

Enligt vår uppfattning kan Kungl. Maj:t med de direktiv utredningen erhållit icke anses ha tillmötesgått riksdagens hemställan om en »förutsättningslös» utredning rörande valutaregleringen. I förevarande valutaläge och med de direktiv, vid vilka utredningen bundits, finns det risk för att — såsom många remissinstanser och motionärerna vid föregående års riksdag varnat för — utredningen i stället kan fördröja valutaregleringens utveckling. Det är icke vår avsikt att i detta sammanhang ta ståndpunkt till om valutareglering kan erfordras efter den 1 juli 1961, då det nu löpande förordnandet därom utgår. Oavsett om regleringen bibehålles eller icke även efter nämnda tidpunkt, bör emellertid redan nu åtminstone de lättnader i fråga om restriktioner för kapitalrörelser kunna vidtagas som föreskrivits i OEEC:s kapitalliberaliseringskod. Någon anledning att av-

vakta vad den pågående utredningen kan ha att anföra i det hänseendet föreligger icke. Departementschefen har ju själv i utredningsdirektiven understrukit, att det finge ankomma på riksbankens valutastyrelse, som genom sin sammansättning vore avsedd »att vid regleringens handhavande åstadkomma ett samarbete mellan olika intressen, i sista hand under bankofullmäktiges ansvar», att överväga regleringens utformning med avseende på kapitalbetalningarna. Den begränsade liberalisering som här föreslås genom en reservationslös anslutning till OEEC:s kapitalliberaliseringskod får för övrigt anses utredd genom de överväganden som skett inom OEEC:s fackorgan före och i anslutning till kodens antagande.

I anledning av vad som anfördes i bankofullmäktiges yttrande över motionen II 538:1960 må till sist understrykas, att med lättnader i fråga om kapitalrörelserna och ökad integration i kapitalmarknadshänseende icke eftersträvas vare sig ökat nettoutflöde eller nettoinströmning av kapital utan ökning i *både* införsel *och* utförsel av kapital. Det är vidare icke givet, att vårt lämpligaste bidrag till utvecklingsländernas ekonomi består i en, bilateralt räknat, ökad svensk nettoutförsel av kapital till dessa länder, i vilka våra investeringserfarenheter är begränsade. Kapitalrörelserna måste få en multilateral karaktär, och man bör därför som ett alternativ även räkna med att svenskt kapital genom investeringar i länder högre upp på utvecklingsskalan kan avlasta annat riskvilligt, till engagemang i forna kolonialländer bättre ägnat kapital och sålunda indirekt bidra till utvecklingsländernas kapitalförsörjning.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer vi,
att riksdagen måtte

A. uttala

1) att riksbanken vidtager lättnader i valutaregleringen genom såväl generella dispenser som i avseende å uppgiftsskyldigheten m. m., allt i syfte att icke för kontroll- och statistiska ändamål betunga valutabanker, enskilda personer och företag i vidare mån än som är oundgängligen nödvändigt;

2) att riksbanken i handhavandet av valutaregleringen utan dröjsmål genomför lättnader i hindren för kapitalrörelser i den mån så är erforderligt för att möjliggöra ett återtagande av de reservationer Sverige avgivit till OEEC:s kapitalliberaliseringskod;

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att direktiven till den av Kungl. Maj:t tillsatta valutautredningen ändras så att den i överensstämmelse med vad bankoutsnittet anför i sitt utlåtande nr 22:1960 kan ske helt förutsättningslöst.

Stockholm den 24 januari 1961

Gösta Bohman

Ebbe Rydén